

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2021/05/beliczai-tamas-a-moodle-elektronikus-oktatasi-kornyezet-alkalmazasa-a-kozepiskolai-tortenelemoktatasban-12-01-14/>

Beliczai Tamás

A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban¹

Indíttatás

Történelem - földrajz - informatika szakos tanárként már régóta foglalkoztatott a gondolat, hogyan lehetne a számítógépet mint tanulást segítő eszközt a tanítás-tanulás folyamatában felhasználni, de nemcsak informatikaórán, hanem más tantárgyak esetében is. Szerettem volna ki- és felhasználni a diákok digitális eszközök iránt való érdeklődését, a vizsgákra való felkészítés hatékonyságának, eredményességének növelését.

Egy olyan rendszert szerettem volna

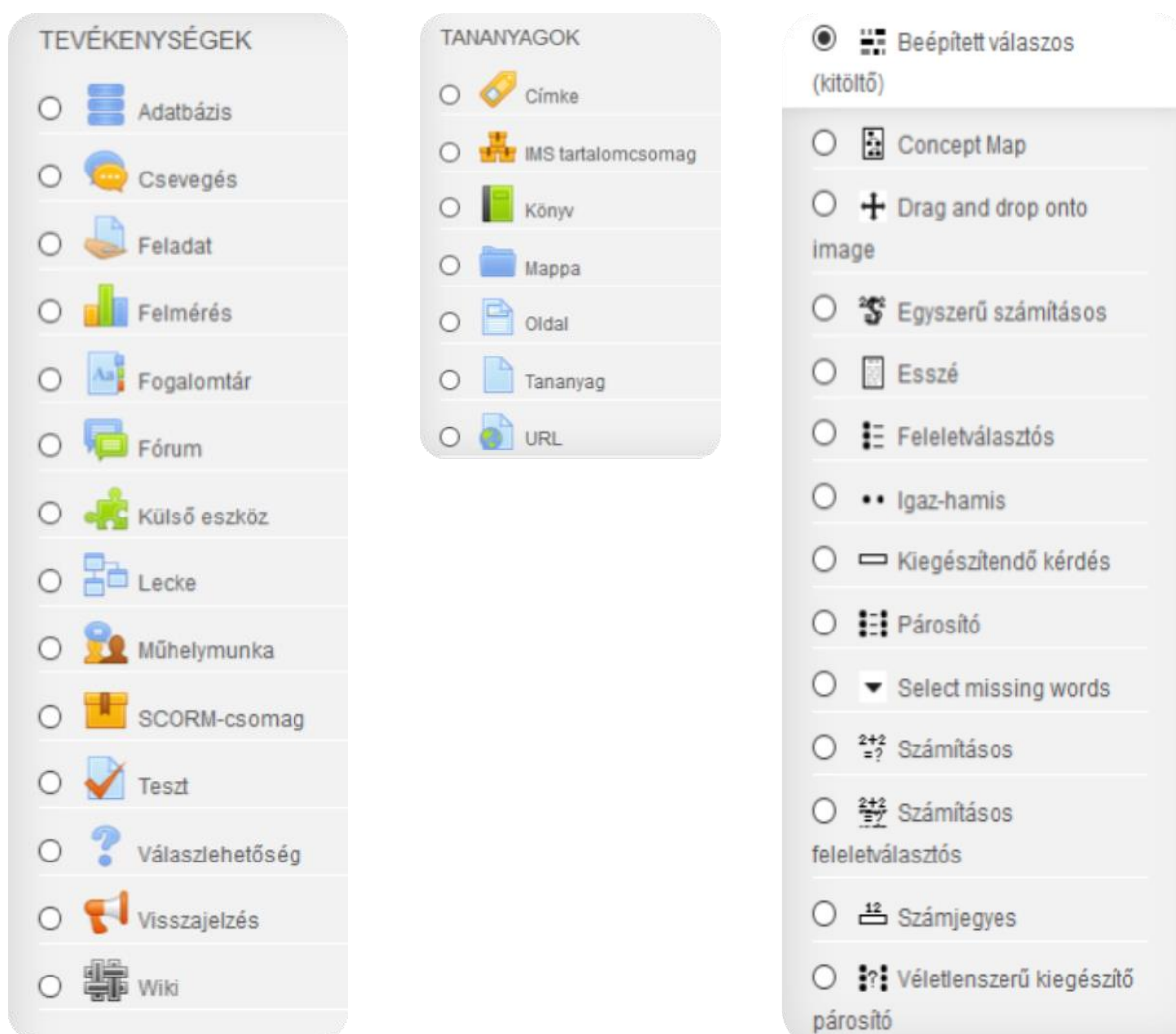
- amely platformfüggetlen;
- amely hálózatalapú, bárhol elérhető;
- amely a tanítási/tanulási folyamatokat magas szinten támogatja;
- ahol az interaktivitás folyamatosan biztosítható;
- amelyben fel tudom használni eddig készített feladataimat, tesztjeimet;
- amely biztosítja a tartalommegosztást, ugyanakkor közösségi térként is szolgál;
- ahol segédanyagaimat én is el tudom helyezni, de a diákok is fel tudják tölteni otthoni, iskolai munkáikat;
- ahol a tanár is, de a tanulók is tudnak készíteni egymásnak, egymással feladatokat, közösen tudnak megoldani projekteket.

Ilyen előzmények után találok a Moodle elektronikus oktatási rendszerrel (LMS), amely fentebb vázolt elképzeléseimnek megfelelt, sőt még azon is túlmutatott:

- ingyenes, nyílt forráskódú;
- könnyen tanulható;
- magyar nyelvű változata is van;
- objektív értékelési rendszere van;
- más tesztkészítő szoftverekkel való együttműködést is lehetővé tesz;
- e-learning szabványok támogatása;
- filozófiája: konstruktivista pedagógia;
- gazdag eszköztrendszer, melynek egy részét az alábbi képek szemléltetik.

Beliczai Tamás: A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban

1. ábra: A Moodle eszközenszere

Megvalósítás

A történelem tanításához egy interaktív felületet állítottam össze, amely tartalmaz

- feladatbankot;
- a választható tanórai kiselőadások listáját;
- közzétételi részt, ahová a diákok munkáikat feltölthetik, illetve társaik számára elérhetővé tehetik;
- linkgyűjteményt;
- adattárat;
- az óravázlatokat;
- helytörténeti anyagokat;
- az értékelési rendszer leírását;
- egy közérdeklődésre számot tartó, aktuális téma bemutatását.

A feladatbankot a követelmények gyakoroltatásához, házi feladatokhoz, fejezet végi, tanév végi összefoglaló feladatsorokhoz, tanév eleji ismétléshez, számonkéréshez, érettségire való készüléshez használom. Ez utóbbihoz igen hatékonynak bizonyult.

Beliczai Tamás: A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban

2. ábra: A feladatbank felépítése az érettségire való készüléshez

Kategória kiválasztása:

15-19CTörténelem alapbeállítás

Topográfia

XIX. század 1789 - 1914

- Forradalmak kora 1789 - 1849 (10)
  - Fogalmak (33)
  - Kronológia (14)
  - Portré (1)
  - Topográfia (15)
- A nemzetállamok és a birodalmak kora 1849 - 1914 (14)
  - Fogalmak (26)
  - Kronológia (23)
  - Portré (4)
  - Topográfia (10)
- A reformok és a forradalmak kora Magyarországon 1820 - 1849 (24)
  - Fogalmak (20)
  - Kronológia (11)
  - Portré (14)
  - Topográfia (12)
- A polgárosodás és a modernizáció kora Magyarországon 1849 - 1914 (16)
  - Fogalmak (33)
  - Kronológia (19)
  - Portré (7)

A fő fejezetek kronologikus rendben, egységes belső struktúrával követik egymást. A fő fejezeteken belül az egyetemes és magyar történelem eseményei alfejezetekben lettek elhelyezve, amihez csatlakoznak az adott korszak fogalmait, kronológiai adatait, portréit, topográfiai követelményeit tartalmazó egységek.

A tanulói megoldásokat a szoftver igen részletesen értékeli. A diákok az alábbi összegzést kapják:

3. ábra: A tanulói megoldások ellenőrzése

Vezetéknév	Keresztnev	E-mail cím	Állapot	Kezdés ideje	Kész	Felhasznált idő	Pont/14,00	K. 1 /6,00	K. 2 /6,00	K. 3 /1,00	K. 4 /1,00
Próbálkozás ellenőrzése	17a61ghqk@nm.xz	Befejezte	2019. szeptember 12. 19:09	2019. szeptember 12. 19:21	11 perc 34 mp	11,00	✓ 6,00	✓ 5,00	✗ 0,00	✗ 0,00	
Próbálkozás ellenőrzése	17A8ghqk@nm.xz	Befejezte	2019. szeptember 13. 17:22	2019. szeptember 13. 17:36	13 perc 47 mp	9,00	✓ 4,00	✓ 4,00	✓ 1,00	✗ -	
Próbálkozás ellenőrzése	17A7ghqk@nm.xz	Befejezte	2019. szeptember 15. 14:21	2019. szeptember 15. 14:30	8 perc 56 mp	11,00	✓ 6,00	✓ 4,00	✓ 1,00	✗ 0,00	

A pedagógus számára egy ennél részletesebb, átfogó elemzés készül, melynek egy részlete az alábbi képen látható:

Beliczai Tamás: A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban

4. ábra: A pedagógusi értékelés átfogó elemzése

Kérdésszám	Kérdés neve	Próbálkozások	Eszközmutató	Szórás	Véletlen találgatás pontszáma	Tervezett súly	Tényleges súly	Diszkriminációs index	Diszkriminációs hatékonyság
1	Gótika_2008Október_2	16	94.79%	10.03%	15.63%	42.86%	23.85%	40.54%	65.71%
2	NémetEgység_2010október_6	16	78.13%	17.97%	2.38%	42.86%	36.48%	48.07%	52.24%
3	irredentizmus	16	68.75%	47.87%	0.00%	7.14%	14.50%	5.78%	7.69%
4	nagynémet egység	16	37.50%	50.00%	0.00%	7.14%	25.08%	77.61%	100.00%

Tanév elején közzé teszem az egyes leckékhez kapcsolódó kiselőadások listáját, amiből a tanulók válogathatnak. A későbbiek során a diákok és én is látom, hogy ki, mikor, melyik leckéhez kapcsolódóan milyen előadást vállalt. Ehhez a részhez tartozik még egy forrásajánló rész, ahol az adott témához talál anyagokat, ill. egy közzétételi rész, aminek segítségével az elkészült prezentációk feltölthetők és mások számára elérhetővé válnak.

5. ábra: Forrásajánló és közzétételi rész

Válassz kiselőadás témát!

- 6. lecke Bonaparte Napóleon(származás, neveltetés, iskolák, magánélet) (Teljes)
- 6. lecke A nyár nélküli év. A Tamboro vulkán 1815. évi kitörése és következményei 1 felhasználható hely
- 8. lecke George Stephenson 1 felhasználható hely
- 15. lecke Mária Terézia magánélete (Teljes)
- 16. lecke Verseyhy Ferenc 1 felhasználható hely
- 17. lecke A Festetics család(Pál, Julianna, György) 1 felhasználható hely
- 17. lecke Széchenyi Ferenc 1 felhasználható hely
- 18. lecke Széchenyi István fiatal éveit, neveltetése (Teljes)
- 18. lecke A Lánchíd építése (Teljes)
- 19. lecke Kossuth Lajos(származás, neveltetés) (Teljes)
- 20. lecke Pest-Vác, Pest-Szolnok vasút megépítése (Teljes)
- 20. lecke Folyamszabályozások, Vásárhelyi Pál (Teljes)
- 21. lecke Kőrösi Csoma Sándor (Teljes)
- 23. lecke Görgey Artúr a szabadságharc tábornokának élete (Teljes)

Diákjaink Szolnok és vonzáskörzetéből érkeznek, ezért a helytörténet oktatásba történő beemelése nem egyszerű. Ennek a helyzetnek a kezelésére állítottam össze egy jobbra interneten elérhető forrásokból álló gyűjteményt, amely az egyes települések nevezetes személyeit, épületeit, történéseit mutatja be.

Beliczai Tamás: A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban

6. ábra: Egyes települések nevezetes személyei, épületei, történései

Az adattárban a diákok megtalálják az adott korszakhoz tartozó fogalmakat, évszámokat, személyek neveit, topográfiai ismeretanyagot egy pdf fájlban összegyűjtve. A Moodle képességeit felhasználva a feladatbankból véletlenszerűen kiválasztott kérdések segítségével kategóriánként van lehetősége a diákoknak a gyakorlásra, ismereteik ellenőrzésére.

7. ábra: Adattár

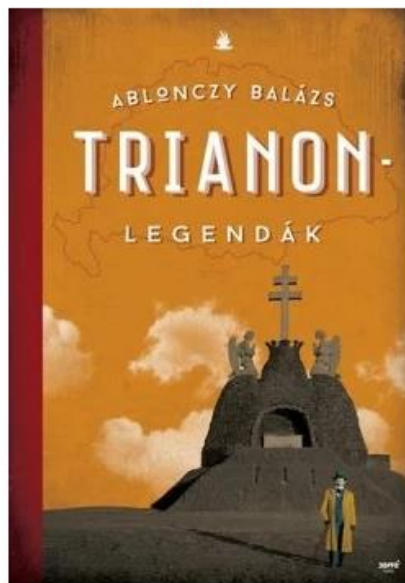
Szinte minden évben van olyan történelmi esemény, amely valamilyen oknál fogva a diákok (és a közvélemény) érdeklődésére tart számot. Ezen témák megbeszélésekor számos forrást – szövegeket, képeket, film(részlet)eket – használunk, amelyek korábban a téma feldolgozása után „elsikkadtak”, nem voltak elérhetők a diákok számára. Ebben a rendszerben lehetőség van a felhasznált anyagok összegyűjtésére és elérhetővé tételére. 2020-ban a trianoni békeszerződés évfordulója az a téma, ami a figyelem középpontjában van. Ehhez gyűjtöttem össze, helyeztem el forrásokat (új kutatási eredmények, tévhitek, irodalmi vonatkozások) a felületen, melyeket a diákok kiselőadások formájában dolgoztak fel.

8. ábra: Források Trianon 100. évfordulójához

Trianon legendák

12 legenda

Elszakadva a történelem tanításától, arra szeretnék néhány példát mutatni, hogyan használhatjuk még az iskolai életben, az osztályfőnöki munkában ezt a rendszert.

A Moodle segítségével online kérdőív is készíthető, amit adatgyűjtésre, különböző témák előkészítéséhez, szervezési feladatokra is remekül fel lehet használni. Például

- az iskolába újonnan beérkező osztályok osztályprofiljának, csoportprofiljának elkészítése;
- a pénzügyi ismeretekről szóló kérdőívvel a tanulók előzetes pénzügyi ismeretei tárhatók fel, amely jó kiindulást szolgáltat az óra lebonyolításához, ill. a felmérés eredménye szülői értekezlet egyik témájául is szolgál;
- szalagavatóra, ballagásra meghívók rendelése a korábbi papír alapú űrlapok helyett elektronikus űrlapok segítségével;
- iskolai közösségi szolgálat kapcsán, az iskolával szerződésben álló intézmények listájának diákok felé történő publikálása;
- az oktatási célok mellett intézményi ügyviteli feladatok lebonyolítására is használható: a mérés-értékelés csoport kérdőiveit online formában elkészítve nagyban gyorsítottam és költséghatékonyá tettem az adatfelvételt.

Tapasztalatok

A sikeres bevezetés feltételei közé sorolható, hogy a tantestület egy emberként álljon az ügy mögé, ne egy-két lelkes, elhivatott kolléga magánügye legyen. A feladatokat munkaközösségenként célszerű szétosztani, egyértelműen kijelölni kinek mi legyen a feladata. Kell egy Moodle rendszergazda, aki összefogja a rendszer üzemeltetését, a munkaközösségek munkáját, a rendszer struktúrájának (kurzuskategóriák, kurzusok) precíz megalkotását. Elérendő célok pontos megfogalmazása (közhely, de összedobok 10 kérdést holnapra: rövid távon működik – hosszú távon csúnyán visszaüt). Legyen központi(lag kiadott) feladatbank – egy pedagógustól nem várható el, hogy a napi munka mellett több száz kérdést tartalmazó feladatbankot kidolgozzon.

Használatát 9. évfolyamtól célszerű indítani, és négy éven keresztül következetesen, folyamatosan biztosítani kell a hozzáférést. Nagyon fontos a bizalom kialakítása a diákokban a rendszerrel szemben. Működését nekik is meg kell tanulni. Számukra nem magától értetődő egy ilyen rendszer értelme, haszna – ezt meg kell, hogy tapasztalják. Pozitív élményekre van szükség. Kezdetben olyan feladatokat kapjanak a tanulók, amelyekkel:

- garantáltan sikerélményhez jutnak,
- pozitív megerősítést kapnak.

A pozitív megerősítést nemcsak a program által odatett pipa, szmájli vagy az összpontszám kell, hogy jelentse, hanem a pedagógus órai visszajelzése: a biztató mosoly, bátorító pillantás, a szóbeli pozitív elismerés. Ez utóbbiak rendkívül fontosak.

Mindig lenni kell friss, aktuális, használható tartalomnak, a diákok által feltett kérdésekre, jelzésekre 24 órán belül reagálni kell, különben a "felhasználó" kiábrándul belőle. A felhasználói felület használata nem okoz gondot, intuitív módon felfedezhető. Komplex rendszerként célszerű használni: egységes felületen keresztül lehessen elérni az intézmény tanárainak oktatási anyagait, az intézményhez, az iskolai élethez kapcsolódó információkat, feladatokat. Az oktatási folyamat szerves részévé kell válnia, ne a jutalmazás, hanem a mindennapi munka eszköze legyen, ne csak a számonkérésnél találkozzon vele a diák, legyen lehetősége tanulni, gyakorolni is.

Használata szellemi érettséget igényel. A Moodle távoktatási, felnőttképzési feladatokra lett kifejlesztve, ezért is érdekes, hogyan lehet gyermek, illetve kamasz csoportok esetében alkalmazni. Tapasztalatom az volt, hogy 11. évfolyam második félévétől (17. életévtől) kezdtek rájönni arra, hogy ez a rendszer ténylegesen segíti, támogatja felkészülésüket. Ahogy érettebbé váltak, úgy vált tudatosabbá a rendszer használata. Ha használata egy-két év után megszakad, a diákok számára semmiféle haszonnal nem jár az alkalmazása.

Szaktanárként rendkívül hasznos szolgáltatás, hogy a tesztek eredményeiről igen részletes elemzést készül: az egyes diák tevékenységétől (megtől-meddig használta a rendszert, milyen feladatokat oldott meg, milyen eredménnyel, beleértve a helytelen válaszok megoszlását is) a csoport összteljesítményének, a megoldások átlagának, százalékos értékeinek megjelenítéséig.

A tanításon kívül oktatásszervezési feladatok ellátására is alkalmas a rendszer: minőségügyi, mérés-értékelési folyamatok, osztályfőnöki munka, közösségi élet szervezésének támogatása. Intézményi weblapot lehet rá alapozni. Ugyanakkor a rendszer teljes kiépítése több év, a megvalósításhoz kitartás, nagy időráfordítás szükséges.

A rendszert négy éven át használó diákok véleményét a 12. év végén egy kérdőív segítségével megtudakolva az alábbi eredmény született. Valamennyien úgy látták, hogy egy

Beliczai Tamás: A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban

ilyen elektronikus oktatási rendszer használata jövőbe mutató, 72,73 százalékuk gondolta úgy, hogy ilyen rendszerrel a későbbiekben fog még találkozni, fog még dolgozni. A portál legnagyobb előnyének az információhoz való hozzájutást tekintették: tanuláshoz dokumentumok letöltése (72,73%), témazáró dolgozatokra vonatkozó információk (54,55%), kiselőadások témáinak előre történő megadása (45,45%). Az elektronikus úton történő számonkérésekről már ellentmondásosabban nyilatkoztak: amikor önálló kérdésként kérdeztem, akkor 77,27% nyilatkozott úgy, hogy kedvelte az ellenőrzés ezen fajtáját, de amikor több lehetőség közül kellett választani, már csak 22,73% nyilatkozott így. Értelmezésem szerint a rendszer többi elemét szívesebben használják, de ha felelni kell, akkor a szoftverrel történő felelés elfogadottsága nagy. A házi feladatként adott kérdések esetében 27,7% nyilatkozott úgy, hogy kedvelte, bár itt is több lehetőség közül kellett választani. Ugyanakkor 81,82 százalékuk mondta azt, hogy a feladatok megoldását komolyan vette, míg a maradék 18,18% azt, hogy csak kattintgatott. A legkevésbé népszerű a szöveges tananyagok tanulása („képernyőről tanulás”) volt a maga 9,09 százalékával. Szóban annyival egészítették ki:

- jó volt, hogy minden egy helyen van (ezt egyébként a szeptemberben kezdett kilencedikesek is említették);
- hasznos a gyakorlási lehetőség;
- személyre szóló.

Negatívumként említették:

- a technikai problémákat (hardveres meghibásodások, ill. áramszünet miatti leállások okoztak nehézségeket).

Miért jó egy ilyen rendszer az oktatás szereplőinek? Fenntartónak, intézményvezetésnek: gyors információáramlás, költséghatékony, objektív, kontrollálható.

Pedagógus számára, az előbbieken túl:

- személyre szabott haladási ütemet, feladatokat dolgozhat ki;
- felgyorsíthatja az értékelési, ellenőrzési folyamatot;
- tantárgyi adatbázist hozhat létre;
- motiváló hatása kiváló;
- könnyen, gyorsan adminisztrálható;
- csökken a papírfelhasználás, a nyomtatási költség;
- több telephelyes intézmények, áttanítás esetén ugyanazon felületen fér hozzá anyagaihoz, a tanítási környezetét "viheti" magával.

Diáknak:

- munkájáról gyors, objektív visszajelzést, értékelést kap;
- esélyegyenlőséget biztosít, hiszen földrajzi helytől függetlenül elérhető;
- személyre szabott tanulási/gyakorlási lehetőséghez jut, munkájáról, akár azonnal, visszajelzést kap;
- egy virtuális közösségi térben is dolgozhat közös projekteken társaival;
- hiányzás esetén is követni tudja az órai munkát.

Összességében a Moodle a módszertani kultúrák egy elemévé, meglévő módszertani kelléktáram részévé vált. Azokhoz igazítva, azokkal együtt használom. Rendkívül hatékonyan támogatja munkámat, de abszolútizálni nem szabad.

Beliczai Tamás: A Moodle elektronikus oktatási környezet alkalmazása a középiskolai történelemoktatásban

---

JEGYZETEK

¹ A jelen írás a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata által szervezett és rendezett "Első kézből" – Új megközelítések a történelmi kutatásban és a történelemtanításban elnevezésű konferencián, 2020. febr. 1-jén elhangzott előadás szerkesztett változata.